

I

Sunt de părere că nu poți crea personaje literare fără să fi studiat bine oamenii în prealabil, după cum nu poți vorbi o limbă străină dacă nu ai învățat-o temeinic mai întâi. Nefiind suficient de înaintat în vârstă pentru a putea inventa, mă voi mulțumi să redau realitatea. Cer deci cititorului să fie încredințat de autenticitatea acestei povestiri ale cărei personaje, cu excepția eroinei, sunt încă în viață. De altfel, la Paris există martori pentru cea mai mare parte dintre faptele reproduse aici, martori care le-ar putea confirma, dacă istorisirea mea nu este suficient de credibilă. Datorită unei împrejurări cu totul speciale, numai eu puteam să le scriu, căci numai mie mi-au fost mărturisite ultimele detalii, fără de care ar fi fost cu neputință să încheg o povestire deopotrivă completă și interesantă.

Iată cum mi-au parvenit aceste amănunte. În ziua de 12 martie 1847 am văzut, în strada Lafitte,

un afiș mare, galben, care anunța o licitație de mobilă și de numeroase curiozități. O licitație în urma unui deces. Afișul nu specifica numele persoanei decedate, dar licitația urma să aibă loc în strada Antin numărul 9, în ziua de 16, între orele 12 și 5 după-amiaza. Afișul mai anunța că apartamentul și mobilele puteau fi văzute în zilele de 13 și de 14.

Am fost întotdeauna mare amator de curiozități. Așadar mi-am făgăduit să nu pierd această ocazie, fie numai pentru a vedea obiectele, dacă nu și pentru a cumpăra. A doua zi, m-am înființat în strada Antin numărul 9.

Deși era o oră matinală, în apartament se și găseau vizitatori, bărbați și femei, iar acestea, deși gătite în catifele și șaluri de cașmir, deși așteptate la ușa de cupeuri elegante, priveau cu uimire, dacă nu chiar cu admirație, luxul care se etala privirilor.

Mai târziu, le-am înțeles admirația și uimirea, căci mi-am dat seama cu ușurință că mă aflu în apartamentul unei femei întreținute. Or, dacă există pe lume un lucru pe care doamnele din înalta societate doresc să-l vadă – și acolo se adunaseră astfel de doamne – acesta este interiorul locuințelor acestor femei ale căror echipaje împoașcă zilnic cu noroi echipajele lor, care au, ca și ele și alături de ele, lojă la Operă și la spectacolele italienilor, și care își etalează la Paris insolența frumuseții, a bijuteriilor și a vieții lor scandaloase.

Cea în apartamentul căreia mă aflam murise; deci doamnele virtuozose puteau pătrunde chiar până în alcovul ei. Moartea purificase atmosfera splendidei abjecții și, oricum, doamnele aveau scuza, dacă mai era nevoie de așa ceva, că veniseră la o licitație, fără să știe în apartamentul cui se va ține aceasta. În fond, citiseră afișele și doriseră să vadă cu anticipație cele promise, pentru a putea alege în voie. Nimic neobișnuit. Dar asta nu le împiedica însă să adulmece, în mijlocul tuturor minunățiilor aflate acolo, urmele acelei vieți de curtezană, despre care auziseră, fără îndoială, o serie de povești stranii.

Din nefericire, misterele muriseră odată cu ze-ița și, în ciuda întregii lor strădanii, doamnele nu puteau vedea decât ce era de vânzare după moarte, dar nimic din ce se vânduse acolo în timpul vieții locatarii. În rest, aveai ce alege. Mobilierul era superb. Mobile din lemn de trandafir, sculptate și încrustate în stilul Boule, porțelanuri de Sevres și chinezești, statuete de Saxa, satinuri, catifele și dantele, nimic nu lipsea.

Mă plimbam prin apartament, urmărind nobilele curioase care veniseră înaintea mea. Doamnele intrară într-o încăpere capitonată cu stofă albastră-verzui, și am dat să le urmez, când le-am văzut ieșind cu un surâs jenat, de parcă se rușinau de această nouă curiozitate. Ceea ce mi-a sporit dorința de a pătrunde în acea încăpere.

Era camera de toaletă, împodobită până în cele mai minuțioase detalii, asupra cărora părea să se fi revărsat din plin larghețea risipitoare a femeii moarte.

Pe o masă mare de lângă perete, lată de un metru și lungă de doi, scânteiau toate comorile de la Aucoc și Odioț. O colecție magnifică, și fiecare din cele o mie de obiecte, atât de necesare toaletei unei femei ca aceea despre care vorbim, era din aur sau din argint. Totuși o asemenea colecție nu se putuse alcătui decât treptat, nu era deci rodul unei singure legături.

Eu, care nu mă indignam la vederea cabinetului de toaletă al unei cocote, mă amuzam să studiez detaliile de orice natură și astfel am observat că toate acele ustensile minunat cizelate purtau inițiale diferite și embleme nobiliare diferite.

Priveam toate aceste obiecte, fiecare dintre ele reprezentând o înjosire a sărmanei femei, și îmi spuneam că Dumnezeu fusese milostiv cu ea, nelăsând-o să ajungă la pedeapsa obișnuită și îngăduindu-i să moară în lux și frumusețe, înainte de a fi cunoscut bătrânețea, această primă moarte a curtezanelor.

Ce poate fi mai trist decât bătrânețea viciului, mai cu seamă la o femeie? O bătrânețe văduvită de orice demnitate și care nu inspiră niciun interes. Perpetua căință, nu pentru calea urmată, ci pentru calculele greșite și banii prost folosiți,

constituie unul dintre lucrurile cele mai triste. Am cunoscut cândva o bătrână care fusese o femeie ușoară, căreia nu-i rămăsese din întreg trecutul ei decât o fiică aproape la fel de frumoasă, pe cât se spunea că fusese cândva și mama. Această biată copilă căreia mama nu-i spusese niciodată „Ești fiica mea“ decât pentru a o obliga să o întrețină la bătrânețe așa cum o întreținuse ea în copilărie, această sărmană creatură care se numea Louise se prostitua la porunca mamei, fără voie, fără pasiune, fără plăcere, ca și cum ar fi executat o meserie oarecare, dacă cineva ar fi învățat-o vreuna.

Priveliștea continuă a desfrâului, un desfrâu precoce, hrănit de continua stare maladivă a acestei fete, stinsese în ea orice înțelegere a răului și a binelui, cu care poate că o înzestrase Dumnezeu, dar pe care nimeni nu i-o dezvoltase.

N-am s-o uit niciodată pe fetișcana aceea, care bătea zilnic bulevardul, aproape la aceeași oră. Maică-sa o însoțea permanent, aproape cu zelul cu care orice mamă iubitoare și-ar fi însoțit fiica. Eu eram foarte tânăr pe atunci și pregătit să-mi însușesc morala ușuratică a secolului meu. Totuși, îmi amintesc că priveliștea acestei scandaloase supravegheri mă umplea de dispreț și de dezgust. Adăugați la cele de mai sus faptul că fata avea un chip feciorelnic, care radia de inocență, de melancolică suferință. S-ar fi zis că era întruchiparea Resemnării.

Și, într-o bună zi, chipul fetei se iluminează. În mijlocul desfrâului al cărui program și socoteală era ținut de mama ei, mica păcătoasă primise un semn că Dumnezeu îi îngăduia și ei o bucurie. La urma urmelor, de ce Dumnezeu care o plămădise ar fi lăsat-o fără nicio alinare, strivită de dureroasa povară a vieții? Deci, într-o bună zi, își dăduse seama că era însărcinată și ultimul rest de castitate din fapta ei tresărise de bucurie. Sufletul cunoaște refugii bizare. Louise alergă să-i anunțe mamei ei vestea care o umplea de fericire. E o rușine să povestim, dar noi nu înșirăm aici imoralități de dragul imoralităților, ci reproducem un fapt real, pe care poate ar fi fost mai bine să-l trecem sub tăcere, dacă n-am fi fost convingși că, din timp în timp, e necesar să revelăm și martiriul acestor ființe pe care le condamnăm fără să le ascultăm, pe care le disprețuim fără să le judecăm; spuneam deci că e o rușine să povestim, dar mama Louisei îi răspunse acesteia că și ele două de-abia o scoteau la capăt și că n-aveau de unde hrăni trei guri; și că asemenea copii sunt o povară și unde mai pui că perioada sarcinii însemna timp pierdut, nefolosibil.

A doua zi, o moașă despre care vom spune că era o prietenă a mamei, o vizită pe Louise, care rămase câteva zile la pat, și apoi se sculă mai palidă și mai plăpândă decât fusese înainte.

Trei luni mai târziu, unui bărbat i se făcu milă de ea și hotărî s-o tămăduiască fizic și moral. Dar

ultima ei tulburare fusese prea violentă, și Louise muri de pe urma avortului la care fusese supusă.

Mama trăiește încă. Cum? Dumnezeu știe.

Povestea aceasta îmi revenise în minte în timp ce contemplem trusele de argint, și se pare că m-am lăsat furat de reflecțiile mele un lung răstimp, căci m-am pomenit că nu mai era nimeni în apartament în afară de mine și de un paznic care mă supraveghea din ușă ca nu cumva să bag ceva în buzunar.

M-am apropiat de acest om vajnic, căruia îi inspiram neliniști atât de serioase.

— Domnule, i-am spus, cum se numea persoana care a locuit aici?

— Domnișoara Marguerite Gautier.

O cunoscusem pe această tânără din auzite și din vedere.

— Cum! Marguerite Gautier a murit?

— Da, domnule.

— Când?

— Acum vreo trei săptămâni, cred.

— Și de ce se permite vizitarea apartamentului?

— Creditorii au gândit că acest lucru va spori vânzările. Cumpărătorii pot vedea calitatea lucrurilor; înțelegeți, asta-i încurajează să cumpere.

— Deci avea datorii?

— O, domnule, cu duiumul!

— Dar vânzările le vor acoperi?

— Ba chiar vor mai rămâne bani.